

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון 2837

יום חמישי כ"ב שבט תשפ"ד
דף היומי בבלי: ב"ק צא | עמוד היומי: ברכות נו. | דף הכולל: ב"מ עד | קנין ירושלמי: תרומות ל
דף היומי בהלכה: ר"ב י"ב - י"ד.
מוסר: שם עולם - וסיים הפסוק על זה' עד 'כן הדבר ממש'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער התשובה "כללו של דבר ישוב האדם" עד שער התורה "ועתה יש לי לכתוב"



"הרב זוכר שהבאתי לפני שנתיים איזה חבר
לשיעור והרב ניסה לשדל אותו להיכנס ולא
הצליח? ברוך ה', יש לי חדשות טובות: היום הוא
התקשר אלי וביקש ממני לארגן לו זוג תפילין..."



הטראומה שעבר וההצלה הפלאית שזכה לה לא נתנו לו מנוח. מאז התחולל בו שינוי קיצוני

הרג את המצרי, ציווה פרעה להרוג את משה. התכונן ה'קוסטנר', התליין, להוציא את משה להורג, הניף עליו את החרב וביקש לשסוף בה את צווארו. כשהנחית את החרב על צווארו של משה, נעשה הצוואר קשה כשיש, וכתוצאה מכך עפה החרב ופגעה בתליין עצמו. זו הוכחה מוחשית למה שאמרו חז"ל שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים.

פנה הרב יוספי אל אותו אדם ואמר: ועתה אמור נא, כיצד נעשה הנס למשה רבינו, הלא הדבר לא נעשה מעצמו, בוודאי ה' הוא שהציל את משה וחולל לו את הנס הזה, וכמו שרומז על כך הפסוק "כי אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה". ואם כן הרי לך הוכחה ברורה לקיומו של בורא עולם!

אך אותו אדם לא התרשם מן ההוכחה הזו ודחה אותה בבוז: "קודם כל שהרב יוכיח לי שהסיפור הזה עם משה אכן קרה במציאות, ואחר כך נתווכח כיצד התרחש הנס ומי אחראי לו. מה פתאום שאמין לכל הסיפורים שכתובים בספרים..."

והרב יוספי בשלו: "כיצד אתה מעלה בדעתך שהדברים אינם אמת, חס וחלילה! הלא כל דברי חז"ל הם תורה מן השמים, אמת לאמיתה!"

אולם האיש עמד במריו. ראה הרב יוספי את התעקשותו והחליט להניח לו. הוא נפרד ממנו לשלום ומיהר לשוב ולהיכנס

רבי יהודה יוספי שליט"א מוסר שיעור קבוע מדי יום חמישי בבית הכנסת של "יוצאי משה" בבני ברק. יום אחד פנה אחד המשתתפים לרב יוספי וסיפר לו כי יש לו חבר, חילוני גמור, שאינו מוכן לשמוע שום דבר על יהדות. לאחר מאמצי שכנוע רבים ניאות החבר להצטרף אליו לשיעורו של הרב יוספי. "הצלחתי להביא אותו אתי לכאן, כעת הוא נמצא בתוך הרכב החונה בסמוך לבית הכנסת", סיפר לרב. "אבל הבעיה היא שיש לו רתיעה מלהיכנס לשיעור. אולי אם הרב ידבר איתו אישית הוא יראה שהרב לא נושך' ויסיים להשתתף בשיעור..."

יצא הרב יוספי אל אותו אדם, בירכו לשלום ופתח אתו בדברים, והזמינו בלבביות להשתתף בשיעור. אמר האיש לרב: "אינני חושב שיש טעם שאבוא לשיעור, מה כבר יכול הרב לחדש לי... איזה טעם יש לשמוע דברי תורה אם אני בכלל לא מאמין בקיומו של בורא עולם". והוסיף בהתרסה: "קודם כל תוכיח לי שיש אלוקים!"

המפגש המאולתר ליד הרכב החונה מחוץ לבית הכנסת לא איפשר גלישה להסברים ולויכוחים ארוכים ומלומדים, אך מצד שני פטור בלא כלום אי אפשר, ועל כן כתשובה לטענתו החזיר לו הרב יוספי בדברי המדרש שעלו לו באותו רגע במחשבתו: אומרים חז"ל שכאשר נודע לפרעה מלך מצרים כי משה רבינו

והוא סיפר לו בפרוטרוט את כל הרפתקאותיו ביפאן ובהתרגשות רבה תיאר את נס ההצלה שלו, ואז הפטיר: "הוי, כמה נכונים דברי חז"ל שאמרו שאפילו כאשר חרב חדה מונחת על הצוואר שלך, אסור לך להתייאש, כי גם בשניה האחרונה ממש ה' בשמים יכול לחולל לך נס ולהציל אותך - כפי שעשה לי!"



והנה, מלבד הראיה וההוכחה לאמונת ה' ולאמיתות דברי חז"ל באשר למי שחרב חדה מונחת על צוארו, יש בסיפור הזה גם חיזוק לתוקפה ומעלתה של ה'השגחה פרטית' בעולם, וכן חיזוק למעלתה הגדולה של 'אמונת חכמים'.

צא וראה, הלא כאשר 'שלף' הרב יוספי את המדרש הזה וסיפר אותו לאדם ההוא, הדבר נראה תמוה לגמרי. כיצד זה מכל ההוכחות והראיות שבעולם לקיומו של בורא לעולם, מצא לנכון להשתמש דוקא בסיפור הנס של משה רבינו והקוסטנר? עומד כאן אדם שמפקפק באמונה והוא מבקש הוכחות לקיומו של בורא עולם, הלא לאדם כזה נכון להביא הוכחות וראיות הגיוניות ושכלתניות ולא להסתמך על מעשי נסים ונפלאות מן המדרש. וכי יעלה על הדעת שאם עד עכשיו הוא לא השתכנע, הוא ישתכנע אם ישמע סיפורי חז"ל אלו?! זאת ועוד, גם אם יש מקום להביא ראיה לקיומה של ההשגחה האלוקית מנסי ה', מה ראה לצטט סיפור זה דוקא, והלא המדרש גדוש מעשי נסים שנעשו הן לכלל ישראל והן ליחידים!?

עד שנודע סיפורו של האיש, ואז התברר למפרע שלא בכדי זימנו לו מן השמים להשתמש דוקא במדרש הזה, כי על ידו באה הצלתו של אותו אדם. ולא עוד אלא שאם תמצוי לדעת מה הציל את אותו אדם ומה גרם לו לשוב לחיק האמונה - היתה זו ה'אמונת חכמים' הישרה והתמימה של הרב יוספי שליט"א. כן, אילו היה חוכך בדעתו האם מן הנכון להשמיע מדרש חכמים זה בפני אותו אדם, יתכן שהדעת היתה נותנת להשתמש בטיעונים ובהסברים מסוג אחר. אך מי שאצלו דברי חכמים הם אמת לאמיתה ונכונים כנכון היום, לא עולה על לבו ההתלבטות הזו כלל ועיקר.

למה הדבר דומה - לאותו בחור שסיפר לחברו כל קורותיו ביפאן ותיאר בפניו את 'נס החרב' וסיפור הצלתו המופלא. הרי אילו היה מהרהר בדבר, היה אומר לעצמו: איך אני מספר לו ומתאר בפניו את סיפורי, הלא הדבר נשמע הזוי לגמרי, הוא בוודאי לא יאמין לי ויחשוב אותי לבדאי. ומדוע המחשבה הזו לו עלתה על לבו כלל? משום ש'נס החרב' אכן קרה לו במציאות והדבר אמת לאמיתה. מי שאין לו פקפוק באמיתותם של הדברים, אין לו שמץ של פקפוק והתלבטות אם יש מקום לספר אותם! כך גם מי ששלם באמונת חכמים ומאמין באמונה שלמה שכל דבריהם אמת, ומאמין באמיתות סיפור נס החרב של משה רבינו, לא עולה על לבו שמץ של פקפוק ושאלה האם כדאי לספרו, גם אם השומע הוא אדם הרחוק מן האמונה.

(רבי שלמה לוונשטיין שליט"א - הגדת ומתוק האור)

לבית הכנסת כדי למסור את שיעורו בפני אלה שכן מעוניינים לשמוע את דבר ה'...

חלפה שנה, חלפו שנתיים. יום אחד פנה אותו משתתף אל הרב יוספי ואמר לו: "הרב זוכר שהבאתי לפני שנתיים איזה חבר לשיעור והרב ניסה לשדל אותו להיכנס ולא הצליח? ברוך ה', יש לי חדשות טובות: היום הוא התקשר אלי וביקש ממני לארגן לו זוג תפילין..."

הרב הסתקן לדעת מה קרה לאותו בחור מאז אותה שיחה חטופה בנייהם בפתח בית הכנסת. ואז סיפר האיש: אותו חבר נסע ליפאן לחפש בה את מזלו. שם ביפאן הוא התרועע עם כל מיני טיפוסים מפוקפקים והם פתחו בפניו את עולם הפשע המקומי. הוא התחבר אל אנשי העולם התחתון וביצע יחד עמם מעשי פשע שפלים. באחד הימים הוטל עליו לשמש בלדר להעברת סכום כסף גדול. בדרכו אל היעד חשב בלבו: במקום להעביר את הכסף ליעדו ולקבל בעבור ה'משימה' סכום סמלי, הרי יש לי הזדמנות להימלט מהם עם כל הסכום ביד. מיהר האיש לרכוש כרטיס טיסה ועשה דרכו לכיוון שדה התעופה, בתקווה לעתיד חדש, עתיד מזומנים...

אבל חבריו היו מתוחכמים ממנו ולפני שהספיק לעלות על כבש המטוס לכדו אותו והביאוהו למקום מסתור. כיוון שמעשהו נחשב כמעשה בגידה חמור, הוחלט לשפוט אותו במשפט פנימי של אנשי העולם התחתון. הם השכיבו אותו על השולחן, כפתו את ידיו ורגליו, ואחד מהם התנדב להוציאו להורג במכת חרב. והנה, בעודו שרוע על השולחן חסר אונים, רגע לפני שעמד לנפוח את נשמתו, צף ועלה בזכרונו של אותו בחור המפגש ההוא עם הרב מבני ברק... הוא נזכר בסיפור שהביא הרב מן המדרש על משה רבינו שהיה באותו מצב ממש. ואז, בעודו מעורפל חושים, זעק בקול: "אלוקים, אם אתה קיים, תציל אותי!"

והנה, ברגע האחרון ממש, כשהיפאני כבר אחז בחרב, מוכן ומזומן להניפה על ראשו של הבוגד, נכנסה לחדר אשה יפאנית בלתי מוכרת וזעקה בקולי קולות: "תפסיקו מיד! האיש הזה הציל את הבן שלי! שלא תעזו לגעת בו לרעה!"

היתה זו אשתו של ראש ה'מאפיה' המקומית. מסתבר שכמה שנים קודם לכן התחוללה רעידת אדמה ביפאן ובנה של אותה אשה היה בסכנת חיים ומי שהציל אותו היה בחור ישראלי. אצל היפאנים כל הישראלים דומים, ולכן עכשיו כשראתה את הישראלי שרוע על השולחן היתה בטוחה שמדובר באותו אדם שבנה חב לו את חייו, ומשום כך דאגה להצילו מיד שובי.

בהזדמנות הראשונה כבר היה אותו בחור על המטוס בחזרה לישראל. אבל הטראומה שעבר וההצלה הפלאית שזכה לה לא נתנו לו מנוח. מאז התחולל בו שינוי קיצוני. האיש הציני והספקן הפך את עורו. ההרהורים והמחשבות בעבעו בתוכו עד שלא יכול עוד ויום אחד התקשר לחברו - זה מהשיעור של הרב יוספי - ואמר לו: "תשמע, הרב שלך צדק. יש אלוקים! וגם המקרה עם משה רבינו נכון ואמיתי, אני ההוכחה לכך!"

היהודי הוציא את הצבי מתוך הטנדר בזהירות רבה, הכניסו לתוך חדר, נעל את החדר, ואז הזמין את הרב מחפוד שישחט את הצבי כדת וכדין...



ישנה מעלה גדולה של זריזות לכבוד שבת קודש. יש לעשות את ההכנות לשבת בזריזות, לקבל את השבת 'בזריזות', דהיינו להקדים לקבל את השבת לפני הזמן

התפלא האיש: "מדוע? החדר מאוורר והשארתי לו מזון בשפע".

אמר הרב מחפוד: "הצבי חייב להיות בתנועה מתמדת, הוא חייב לרוץ, לנוע במרחבים. אם כולאים אותו בתוך חדר ומונעים ממנו לנוע בחופשיות, הוא מאבד את יצר החיים שלו ותוך זמן קצר הוא נחלש ומת".

כששמעתי את הסיפור, אמרתי: הנה לנו הסבר חדש ונפלא לדברי התנא יהודה בן תימא באבות (ה, כ): "הוי רץ כצבי". אנו מפרשים זאת כביטוי לזריזות בעבודת ה', אומר לנו התנא: זו טעות! "רץ כצבי" אינו תוספת מעלה של זריזות בעבודת ה' וזריזות במצוות, "רץ כצבי" הוא עצם החיים!

כשם שהצבי חייב להיות בתנועה מתמדת, לרוץ ולנוע בלי הפסק, כך היהודי צריך לעבוד את בוראו ולקיים מצוות בתמידות, בלי הפסק, בכל מצב. ברגע שהוא מפסיק 'לרוץ' - הוא מת!

"והחליצנו - ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו"

בברכת המזון בשבת אומרים: "רצה והחליצנו ה' אלוקינו במצותיך ובמצות יום השבת הזה... ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו".

מה פירוש "והחליצנו"?

מפרש רש"י (עירובין לט ע"א): "החליצנו - זרזנו, כמו (במדבר לב, יז) 'נחלץ חושים'".

בזכות מה הקב"ה לא יביא עלינו "צרה ויגון ביום מנוחתנו"? בזכות "והחליצנו" - בזכות הזריזות שלנו "במצוותיך", בזכות הזריזות שלנו "במצות יום השבת הזה". אם כל השבוע אנו בתנועה מתמדת בעבודת ה', אם כל השבוע אנו זריזים למצוות - בזכות זו ה' ימנע מאיתנו יגון וצער בשבת.

כמו כן ישנה מעלה גדולה של זריזות לכבוד שבת קודש. יש לעשות את ההכנות לשבת בזריזות, לקבל את השבת 'בזריזות', דהיינו להקדים לקבל את השבת לפני הזמן. בזכות הזריזות לכבוד השבת, בזכות ה'תוספת שבת' - נזכה לשבת ברוכה, מלאת שמחה, בלי שום צער, יגון ואנחה.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - נאה דורש)

התמדה וזריזות בעבודת ה'

"ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם על משה

מן הבקר עד הערב" (יח, יג)

פירש רש"י: "ויהי ממחרת" - מוצאי יום הכיפורים היה, כך שנינו בספרי, ומהו 'ממחרת', למחרת רדתו מן ההר".

מה בא הכתוב להשמיענו שהיה זה "ממחרת"?

אומר האברבנאל: משה רבנו פגש את אשתו וילדיו אחרי תקופה ארוכה שלא התראו. גם חמיו הגיע עימם. ביום הראשון נערכה קבלת פנים, כל עם ישראל יצאו לקבל את פניהם, נערכה סעודה גדולה לכבוד המאורע. לאחר מכן אפשר סוף סוף להתפנות קצת למשפחה, לשוחח עם האשה, עם הילדים, עם החותן...

אך לא! "ויהי ממחרת", למחרת בבוקר משה רבנו קם לעבודת יומו, בלי שום שינוי. עם ישראל מחכה לו, אי אפשר לעצור!

יהודי אף פעם לא עוצר את עבודת ה' שלו, כל ימיו הוא בעבודת ה' מתמשכת ובלתי פוסקת.

רץ כצבי

יהודי אחד חשקה נפשו לטעום טעם של בשר צבי... אבל איך ישיג צבי? הרי הצבי הוא חיה מוגנת, ומי שצד אותה עובר על החוק וצפוי לעמוד לדין.

ליהודי הזה יש מפעל גדול וחלק מהעובדים הם ערבים. יש ביניהם כאלה שצדים צבאים, כמו בן באופן בלתי חוקי. אמר להם בעל המפעל: "בפעם הבאה שיזדמן לכם לצוד צבי, תביאו אותו אלי, אני רוצה ששוחט יהודי ישחט אותו כדת וכדין, כדי שיהיה אפשר לאכול את בשרו".

יום אחד הגיע אליו אחד מעובדיו הערבים והודיע לו שבטנדר שלו יש צבי חי... היהודי הוציא את הצבי מתוך הטנדר בזהירות רבה, הכניסו לתוך חדר, נעל את החדר, ואז הזמין את הרב מחפוד שישחט את הצבי כדת וכדין.

הרב מחפוד הביא עמו את סכין השחיטה. הוא פתח את דלת החדר שבו הצבי היה כלוא, כדי להתחיל בשחיטה. הוא ראה את הצבי רכון על הארץ, במצב גופני ירוד מאוד. אמר לו הרב מחפוד: "דע לך שאם הייתי בא אליך למחרת, הצבי היה מת".

הבחורים ניגשו לרבי אליעזר יהודה, ובקשו שיוציא מהישיבה את הבחור שמסב להם בזיונות, אך הוא לא הסכים...



עם ישראל מוסר נפשו עבור הנחשלים

ממנו מאד. בכל מקום שאמרו שהם לומדים בישיבת מיר לעגו להם: "אה! אתם לומדים עם ביחד עם הבחור ההוא... ופניהם חפז. הם ניגשו לרבי אליעזר יהודה ובקשו שיוציא אותו מהישיבה, אך הוא לא הסכים.

הגיעו הדברים לידי כך, שהם כבר לא יכלו לסבול יותר, והם ניגשו, כולם ביחד, לראש הישיבה ואמרו לו: "אנחנו כבר לא מסוגלים לספוג כאלו בזיונות. או שראש הישיבה יוציא אותו מהישיבה, או שאנחנו נעזוב את הישיבה!".

אמר להם ר' אליעזר יהודה: "אני מבין אתכם היטב, ואני גם מבין היטב את המחיר שאני אשלם על מה שאני עומד לומר לכם, ואף על פי כן אני אומר לכם: תעזבו את הישיבה ואני אישאר אתו לבד!"

לתמיהתם הגדולה, הסביר: "אני לא בונה ישיבה בשבילי. אני בונה ישיבה כי הקב"ה רוצה שאני אבנה ישיבה! אם אתם תלכו - הרי לא תלכו לרחוב, תלכו לשיבות אחרות. אז במקום שתהיה לר' אליעזר יהודה ישיבה טובה - תהיה למישהו אחר ישיבה טובה. אבל הבחור הזה - אמנם קבלנו אותו בטעות, אבל כעת אם הוא ילך מכאן - הוא ילך לרחוב. הקב"ה רוצה, אפוא, שהוא יישאר כאן. ואני, כאמור, בונה ישיבה בשביל הקב"ה!"

"כך זוכים! משום כך זוכים!" סיים רבי אשר.

(רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א - נאה דורש)

"וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ" (יח, א)

פירש רש"י: "וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". ויש להבין, מה כל כך מרגש במלחמת עמלק? מה היה שם יותר מאשר היה במצרים? מבאר ה"משך חכמה": על מי בא עמלק להילחם? הרי כל עם ישראל היו בתוך הענן ולא יכלו לעשות להם כלום? אלא, הוא בא להילחם על מי שהיה מחוץ לענן, המה הערב רב, הגרים הגרורים, וכל אותם חסרי כוח מחמת חטאם שהיה הענן פולטם. זהו שאמר הכתוב (דברים כה, יח): "ויזנב בך כל הנחשלים אחריו" - שעמם עשה עמלק מלחמה.

וכנגד זה יצאו כל בני ישראל להילחם עם עמלק במסירות נפש! עבור מי? עבור "הנחשלים אחריו", הרשעים. וכשראה זאת יתרו אמר: אם זהו עם ישראל, שמוכנים למסור את נפשם בעבור אלו שיצאו מן המחנה, אני רוצה להיות שייך לעם הזה.

אמר לי פעם רבי אשר אריאלי שליט"א: כולם תמהים איך זכה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל לכזאת ישיבה, ישיבת מיר, שלומדים בה כמה וכמה אלפי תלמידים, כן ירבו. מה הסוד? אגיד לך מה שאני חושב:

מספרים שכאשר ישיבת מיר הוקמה, למדו בה כמה בחורים טובים, עילויים שהגיעו מ"עץ חיים". אבל הסתנן לשם גם בחור אחד, 'חלבנה', שעשה בזיונות לישיבה, והתלמידים התביישו

יום אחד, בעודי יושב בחדרי בבית הסוהר, פנו אלי כמה מהאסירים ואמרו לי: ג'וש! תתקרב לחלון. הגיעה קבוצה של ילדים יהודים ששרים שירים יהודיים



יתרו זכה לכבוד גדול מאד, בזכות עצה אחת שלו למשה!

ואז הוא ברח ממצרים והפך להיות כהן מדין. במבט ראשון נראה: מה זה כבר להיות כהן במדין יחסית למה שהוא היה? מצרים מעצמה גדולה פי כמה וכמה, ושם הוא היה מהמקורבים ביותר לפרעה! אבל באמת יתרו זכה לכבוד גדול מאד. בזכות עצה אחת שלו

שכר על כל מעשה

"וַיִּשְׁמַע יְתָרוֹ" (יח, א)

ליתרו היה מעמד מכובד ביותר. הוא היה משלושת יועציו הקרובים של פרעה, שעמד בראש המעצמה הגדולה ביותר בעולם.

למשה רבנו הוא הצמיח שבעים ושמונה אלף דיינים בישראל!
הוא זכה בשכר נצחי: העצה שלו תיכתב בתורה הקדושה! ופרשה
בתורה כתובה על שמו!

"וישמע יתרו" - יתרו שמע ובא. בשכר שמיעה זו זכה שמבני
בניו יושבים בלשכת הגזית ועם ישראל שומע תורה מפיהם.
יתרו כיבד את משה רבנו והזמין אותו לביתו לאכול - "קָרָאן
לו וַיֹּאכַל לֶחֶם". בשכר זה זכה שמשה רבנו כיבד אותו ויצא
לקראתו. וכשמשה רבנו יוצא לקראת משהו - אהרן מצטרף אליו,
נדב ואביהוא מצטרפים לאהרן, שבעים זקנים מצטרפים גם הם,
עד שבסופו של דבר עם ישראל כולו יוצא לקראתו.
כל פעולה שאדם עושה נרשמת בשמים והקב"ה משלם עליה
שכר!



רבי יהודה אריה דינר שליט"א סיפר סיפור מאד מרגש שאירע
בשנת תשע"ח:

בארצות הברית יש במוסדות החינוך ובתלמודי התורה
שבועיים של חופשת חורף. מנהלי התלמודי תורה נוהגים לעשות
קמפ לתלמידים. באחד הימים אחד המנהלים לקח את תלמידו
לפארק גדול ואטרקטיבי. כנראה שלמרות החורף היה זה יום
קייצי, וכשהגיעו לפארק המנהל ראה שהפארק פרוץ. הוא הורה
לכל התלמידים להסתובב אחורה, בחזרה לאוטובוסים.
נו? מה הלאה? לקחת ילדים לטיול ולא לתת להם אותו - זה
דבר לא פשוט בכלל. הילדים ממורמרים, מתוסכלים, מקטרים...
מה עושים אִתָּם?

אינני יודע להסביר למה, משום מה כשהאוטובוס עם הילדים
עבר ליד איזשהו בית סוהר, המנהל החליט: 'כולם יורדים. עורכים
סיור בבית הסוהר!' למה? מה הביא אותו לרעיון ההזוי הזה?
מה זה מעניין את הילדים? איך זה מותר על פי הלכה שאוסרת
להסתכל בפני רשע? לא יודע לענות! כך היה הסיפור.

הוא ניגש למנהל בית הכלא וביקש את הסכמתו להיכנס עם
הילדים לסיור. הוא הסביר למנהל את הסיטואציה שהילדים
הפסידו טיול, והמנהל ככל הנראה ריחם עליו והסכים. בסיור
הראו לילדים את מגדלי השמירה, את השומרים שיושבים בהם,
את גדרות התיל, את החומות המקיפות וכו'.
הסיור הסתיים והמנהל כינס את כל הילדים בחצר וביקש מהם

לשיר. "אולי יש כאן גם אסיר יהודי שיתחזק מהשירים שלכם",
הסביר המנהל. הילדים התחילו לשיר "קה אכסוף נועם שבת",
ואחר כך המשיכו בשיר "אל תתייאש! מה' תבקש". לפתע הבחינו
יד מושטת החוצה מסורג של חדר בקומה השלישית שמנפנת
להם לשלום. הם הגבירו את הקצב, שרו ורקדו בכל הכוח, והיד
המשיכה לנפנף, עד שסיימו והלכו.

ארבע שנים לאחר מכן, בשנת תשפ"ב, בחופשת החורף, מנהל
התלמוד תורה הזמין מרצה שימסור הרצאה לתלמידים בקמפ
שהתקיים בחופשת החורף. סיפרו למנהל על מרצה, בעל תשובה,
פה מפיק מרגליות, שמרתק את השומעים בהרצאותיו. מנהל
התלמוד תורה הזמין אותו למסור את ההרצאה.

המרצה נעמד בפני התלמידים וסיפר בהתרגשות: "הייתי
יהודי שומר תורה ומצוות, קלה כחמורה. את חטאי אני מזכיר:
עבדתי באיזשהו מקום עבודה ומעלתי בכספים בהיקף גדול.
גזרו עלי לשבת עשר שנים בכלא עם גויים, רוצחים שפלים, עם
פושעים נאלחים.

ישבתי שם והתחלתי להרהר בלבי: זה המקום שלי? כאן מגיע
לי להיות? כעסתי על הקב"ה. למה הוא שם אותי במקום כזה?
הייתי ממורמר ומתוסכל מאד. הגיע אלי שליח חב"ד להניח לי
תפילין - וסירבתי! לא רציתי לשמור כלום.

יום אחד, בעודי יושב בחדרי בבית הסוהר, פנו אלי כמה
מהאסירים ואמרו לי: ג'וש! תתקרב לחלון. הגיעה קבוצה של
ילדים יהודים ששרים שירים יהודיים. ופתאום אני שומע מחלון
חדרי את השיר "קה אכסוף נועם שבת" וכל גופי התמלא
בחידודים. לאחר מכן שמעתי אותם שרים "אל תתייאש! מה'
תבקש" והתחלתי לבכות. הושטתי להם את היד דרך החלון
ונפנפתי להם, להודות להם. מה אִמַר ומה אדבר? כל הלילה לא
ישנתי! קיבלתי על עצמי לשמור תורה ומצוות! לפני זמן לא רב
השתחררתי וב"ה חזרתי בתשובה שלימה, ואני זוכה לעמוד כאן
לדבר בפניכם ולהיות ממזכי הרבים.

מנהל התלמוד תורה אמר לו: "דע לך! אם אתה רוצה לדעת
מי היו הילדים ששרו שם? אלו הם הילדים שאתה מדבר לפניהם
עתה!"

כל זה ממה יצא? ממעשה אחד טוב! מזה שהמנהל החליט לא
להיכנס לפארק שיש בו פריצות!

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת



"וַיִּסְפֹּר מֹשֶׁה לְחַתָּנָו" - ומאחר שיתרו שמע, מדוע הוצרך משה לספר לו?



מדוע משה יישם רק חלק מעצת יתרו, ובחר 'אֲנִישֵׁי חֵיל', ולא מימש את כולה?

דברים, משום שקיצרה בפסוק זה בלשונה. חזקוני: ניתן להכיר ולהות 'אֲנִישֵׁי חֵיל', אך 'יִרְאֵי אֱלֹקִים אֲנִישֵׁי אֲמַת שְׁנָאֵי בְצַע', אלו דברים המסורים לליבו של אדם ובן אדם אינו יכול להבחין בהם, אלא רק לפי אומדן והערכה ועל כן לא כתבה אותם התורה. בספר דברים הוסיפה התורה וכתבה גם 'אֲנִישֵׁי חֲכָמִים וְנִבְנִים וְיָדָעִים', אלו מידות שאדם יכול להכיר בזולת. ספורנו: לאחר שמשה חיפש אנשים שיש בהם כל המעלות שציין יתרו ולא מצא, העדיף שהנבחרים יהיו לפחות 'אֲנִישֵׁי חֵיל', שיהיו בקיאים לברר וללבן את אמיתות הדבר ולהביאו לתכלית הראויה, על פני אנשים יראי אלוקים, שאינם אנשי חיל.



"וַיִּסְפֹּר מֹשֶׁה לְחַתָּנָו אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם..." (יח, ח)

מאחר שיתרו שמע, מדוע הוצרך משה לספר לו?

ספורנו: עיקר דבריו התמקדו במילים 'וַיִּצְלַח ה'...' משה הסביר לו אודות הקשר שבין הקב"ה לעם ישראל וסיפר על השגחתו הפרטית עליהם, כשהמניע לכל, שבחר בהם מכל האומות. אור החיים: יתרו שמע, אך משה השלים לו פרטים שלא היו ידועים לו, כגון אודות הריגת שר מצרים, שלא יכל לדעת. מלבי"ם: יתרו שמע את שעשה הקב"ה לבני ישראל, ומשה "סידר" את הדברים, הבהיר לו את הפרטים והסבירם לו. כגון, ששמע 'אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹקִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ', הוא הבין שמשה הוא העיקר ובזכותו נעשה הכל, על כך אמר לו משה שהכל נעשה 'עַל אֹדֹת יִשְׂרָאֵל', ולא עבורו. וכן 'אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה', הוא חשב שהטובות נעשו על ידי אלהים וכוחות מושלים נוספים. על כך אמר לו משה שהכל נעשה רק על ידי הקב"ה. יתרו התעורר רק מצד הטוב שנעשה לישראל, 'כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל...' אך התעלם מהמכות שהיכה הקב"ה את המצרים, משום שחשב שהם מפועל רע. על כך סיפר לו משה 'עָשָׂה ה' לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם', שגם זה היה מפועל הטוב, כדי להיטיב לבני ישראל, להעניש את נוגשיהם ולהוציאם לחירות.

"וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם... וַיֹּאמְרוּ כָּל אֶשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה" (יט, ח)
מאחר שמשה דיבר (בפסוק הקודם) לזקני העם, מדוע כתוב ש'כָּל הָעָם יַחְדָּו' ענו לו? הרמב"ן: משה אמר את הדברים לזקנים, כשבני ישראל שמעו אותם, ולא המתוונות לתשובת הזקנים, אלא 'וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו... נַעֲשֶׂה'. רלב"ג: משה אמר את הדברים לזקנים. הם הגישו את הדברים לכלל העם, שהגיבו ואמרו 'נַעֲשֶׂה'.

אור החיים: מאחר וציווה אותו הקב"ה לדבר אל כלל ישראל, חשש משה שמא תארע תקלה וחלילה לא יקבלו ישראל את התורה, ועל כן פעל בחכמה רבה. הוא הושיב לפניו את הזקנים ודיבר לפניהם, כשכל ישראל עומדים ושומעים את דבריו. בידעו שתגובות הזקנים תהיינה ענייניות, עשה זאת משה משום שחשש מתשובות לא הוגנות מצד העם. לאחר שהשיבו הזקנים כראוי, תפקידם היה להעביר את הדברים, כל אחד לבני משפחתו. בני ישראל חשו בחששותיו של משה, וכדי להוציא עצמם מהחשד, לא נתנו לזקנים להשיב תחילה, אלא 'וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֶשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה', מדעתנו השלמה וברצוננו הפשוט. העם ענו עם הזקנים, והראו בכך אחדות עצומה, שאיש לא הקדים או איחר את חברו, כמו גם לא שינה מחברו, אלא כולם ביחד, בו זמנית.



"וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנִישֵׁי חֵיל... וַיִּתֵּן אֹתָם רְאִשִׁים עַל הָעָם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת" (יח, כה)

מדוע משה יישם רק חלק מעצתו ובחר 'אֲנִישֵׁי חֵיל', ולא מימש את כולה?

אבן עזרא: לאחר שיעץ לו יתרו לבחור את אנשים שיעמדו בארבעה תנאים, התורה כותבת רק את הראשון שבהם 'אֲנִישֵׁי חֵיל'. 'יִרְאֵי אֱלֹהִים' זה מדד שבן אדם אינו יכול לקבוע, אלא רק הקב"ה שבוחן כליות ולב, שכן יכול להיות אדם שהוא חכם אך אינו ירא שמים. את שאר התנאים שהציע יתרו לא מנתה בפסוק זה התורה, כשם שלא כתבה שמשה בחר אנשים ידועים, כפי שכתוב בספר



רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il





בבא קמא דף צא

הנהג התנהג כ'ישמעאלי' והטרמפיסט קפץ תוך כדי נסיעה ונפצע

המבעית את חברו

את חברו, כגון שתקע באוזנו, ומכח הבהלה נעשה האיש חרש, היזק זה מוגדר כ'גרמא' (משום שלא אחזו המבעית בידו לעשות מעשה בגופו), ופטור המבעית מדיני אדם. ומסבירה הגמרא: 'הוא דאבעית נפשיה', כלומר, הוא זה שהבהיל כביכול את עצמו, ויכול היה שלא להיבהל. ומכל מקום, אומרת הגמרא, חייב המבעית בדיני שמים בתשלום נזקי הנחבל, כיון שהוא נחרש בסיבתו. וכן שנינו בשו"ע (חו"מ סי' ת"כ סעיף ל"ב): "המבעית את חברו, אף על פי שחלה (הנבעת) מהפחד, פטור (המבעית) מדיני אדם, וחייב בדיני שמים. והוא שלא נגע בו, כגון שצעק לו מאחוריו, או שנראה לו באפילה, וכיוצא בו. וכן אם צעק לו באוזנו וחרשו, פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים. אחזו ותקע לו באוזנו וחרשו, או שנגע בו והדפו בשעה שהבעיתו, או שאחזו בבגדיו, חייב בתשלומין". והיה מקום ללמוד מכאן גם לשאלתנו, שחייב הנהג המבעית בדיני שמים.

אולם, קיים לכאורה מרחק רב בין נידון הגמרא בבבא קמא לבין נידוננו, מכיון ששם, המבעית עשה מעשה ישיר של הבהלת חברו, ומחמת זאת נבהל האיש וניזוק מבלי שהוא יעשה מאומה. בנידוננו לעומת זאת, מעשה ההפחדה לא גרם ישירות לנזק, אלא הבחור הנבעת נקט מעצמו בפעולת הקפיצה מהרכב שהביאה לחבלתו, (כך שמעשיו של המבעית נחשבים 'לגורם דגורם'), ומניין לנו שאף בזה קיים חיוב לצאת ידי שמים? חייב מדיני שמים

והנה, כאשר הצענו את הדברים לפני מו"ר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, אמר לנו כדלהלן:

נראה שחייב הנהג לשלם לבחור מדיני שמים, מכיון שאדבריה, נידון זה חמור יותר מדברי הגמרא הנ"ל, משום שמחמת צעקה או תקיעה, לא היה לאדם להיבהל, ואם נבהל, הוא זה שהבעית את עצמו, וכביכול הבהלה שלו היא 'שלא כדין'. אך בנידוננו, הטרמפיסט אכן נהג כפי הדין (בהלתו היתה 'כדין'), שהרי היה לו לנקוט בפעולות הצלה כדי לא להיחטף, ופעל כפי שפועלים בני אדם בעיתות מצוקה וחרדה כעין אלו.

ולכן, סיים מו"ר, חייב הנהג לשלם לבחור מדיני שמים עבור נזקי חבלתו!

(ופריו מתוק פרשת לך לך טו יב)

מעשה שהיה בבחור שעמד באחת הצמתים, על מנת לעצור טרמפ. עצר לו נהג אחד וסימן לו לעלות.

הנהג פתח בנסיעה, והנהג הבחור שם לב כי ארשת פניו של הנהג מביעה רצינות, ואפילו עוינות, והוא שותק דקות ארוכות. הבחור פתח עמו בשיחה, וכשסוף סוף החל הנהג לדבר, שומע הבחור כי יש לו מבטא ערבי בולט. הבחור שאלו היכן הוא מתגורר, והוא השיב "בעזה"...

הבחור, שישב מאחור, התחיל לרעוד מפחד. במוחו החלו לעלות הסיפורים הקשים שארעו בטרמפיסטים שעלו לרכבם של מחבלים, והרגיש כי גם הוא עומד להיות חטוף על ידי ה'חמאס'... כפעולת יאוש, פתח את דלת המכונית, ותוך כדי הנסיעה השליך עצמו החוצה...

הבחור נחבל קשות מחמת החבטה העזה בקרקע, והבהילוהו לבית החולים.

והנה, בא הנהג כעת ומספר (במבטא רגיל): "איני ערבי, אלא ערכתי 'הצגה', וחשבתי ללמד את הנער לקח, שידע להבא לא לעלות לטרמפים, כפי שהורו גדולי הדור..."

האיש הוסיף להביע את רגשי צערו הנורא מחמת החבלה הקשה שנגרמה לנער מחמתו, "לא העלתי על דעתי שיקפוץ החוצה, חשבתי רק להפחידו מעט, ואז גלגולת לו את האמת. שאלתי היא, האם אני צריך לשלם לבחור את דמי החבלה שנגרמו לו בגללי?"

המבעית את חברו

תחילה יש להבהיר, כי אף שכוונתו של הנהג היתה 'לחנך' את הבחור, בכל זאת מעשיו חמורים מאוד, כי מי שָמו כמחנך לבחור, ובפרט שנקט באמצעים מסוכנים כל כך, שעלולים לגרום לאסונות. (וגם אם עשה זאת לשם שמים, יש על כך תביעה, כשם שמצינו אצל פנינה, שציערה את חנה לשם שמים, ובכל זאת נענשה בחומרה רבה). ובכל מקרה עליו לכפר על מעשיו, ולפצות ולרצות את הנחבל. (ויעויין בקצות סי' ל"ב סק"א שכתב: ישנם כמה מיני גרמא, שפטורים עליהם מתשלומין אפילו בדיני שמים, ואילו עונש ודאי יש עליהם, אפילו בגורם דגורם). אולם, שאלתנו אינה עוסקת בחיוב הכפרה, אלא בחיוב תשלומי הנזק.

והנה, מבואר במסכת בבא קמא (צ"א.), שהמבעית (המפחיד)

ירקות מאוּדִים - האם ברכתם 'האדמה'?



ואף אדם שדרכו לאוכלו בצורה זו, דעתו בטלה לעומת דעת רוב בני האדם. אולם, בדיעבד, אם בירך 'העץ' או 'האדמה' - יצא. ואם בצורה שבה אוכל את הפרי אינו ראוי לאכילה כלל, אין לברך עליו כלל. וראה להלן בנוגע לאכילת מיני דגן.

[שו"ע רב, יב, משנ"ב סג, סד, סה ו-סז, וביה"ל ד"ה לאוכלם, וד"ה מברך; בו"מ דרשו, 72]

פירות וירקות ניתנים לאכילה בצורות שונות: חי, מבושל, מאוּדָה, מטוגן, אפוי, ועוד; ואין לברך על פרי או ירק 'העץ' או 'האדמה' אלא בצורה שרוב בני האדם אוכלים אותו. ובצורה שאין רוב בני האדם אוכלים אותו - אם הוא ראוי לאכילה בצורה זו, ולו בשעת הדחק - ברכתו 'שהכל', משום שאינו נחשב בצורה זו כפרי לענין ברכה, ואין לומר עליו "בורא פרי".

האם מברכים על תפוח אדמה חי?



אלו יש לברך עליו 'האדמה'; אולם, כשהוא חי, אין לברך עליו כלל, כיון שאינו ראוי לאכילה כלל.

ומלפפון - נאכל חי או כבוש, ובצורות אלו יש לברך עליו 'האדמה'; והאוכלו כשהוא מבושל, מברך 'שהכל', למרות שאינו נאכל כלל בצורה זו, משום שהוא ראוי לאכילה בשעת הדחק.

[שו"ע רב, יב, ומשנ"ב סא-סג]

כמה דוגמאות מעשיות על פי האמור: תפוח - ברוב הזנים, בדרך כלל נאכל כשהוא חי, מבושל כְּפֶרֶסֶק, או אפוי, ורק בצורות אלו יש לברך עליו 'העץ'.

עגבניה - נאכלת בכל צורה שהיא: חיה, מבושלת, מאוּדָה, מטוגנת או אפוייה, ולכן ברכתה תמיד 'האדמה'; והגם שבצורות מסוימות היא ערבה יותר, אין לכך משמעות לענין הברכה.

תפוח אדמה - נאכל כשהוא מבושל, מטוגן, או אפוי, ובצורות

באיזה אופן מברכים על מיני דגן 'האדמה' ו'בורא נפשות'?



ראויים לאכילה בשעת הדחק, האוכלם מברך 'האדמה', וזאת מחמת חשיבותו של הדגן, המהווה את עיקר מזונו של האדם, ולכן אף בצורה שבדרך כלל אינו נאכל בה הוא נחשב ל'פרי', וניתן לומר עליו "בורא פרי"; ובאופן זה יש לברך על מיני הדגן 'בורא נפשות', ולא 'על המחיה'.

[משנ"ב רב, סה, וביה"ל יב, ד"ה ואם; בו"מ דרשו, 75]

כאמור, פרי שרוב בני האדם אינם אוכלים אותו כשהוא חי, אך הוא ראוי לאכילה בצורה זו לפחות בשעת הדחק - מברך עליו 'שהכל'. יש מהראשונים שנראה מדבריהם, שכלל זה אמור ביחס אף למיני דגן ואורז, כלומר, גרגרי חיטה ושאר מיני הדגן, וכן גרגרי אורז.

אולם, לדעת השולחן ערוך, גרעיני הדגן והאורז, אם הם

* מאכל שקיים ספק לגבי ברכתו האחרונה, אם היא 'מעין שלוש' או 'בורא נפשות' - אין לאוכלו אלא בתוך סעודה, או לאכול במקביל שני מאכלים נוספים שברכותיהם 'מעין שלוש' ו'בורא נפשות'.

* מאכל שקיים ספק לגביו אם ברכתו היא 'על המחיה' - אין לברך 'על העץ' על פרי, או 'על הגפן' על יין, ולהוסיף "ועל המחיה" מספק.

* מים שבושל או הושרה בהם פרי מ'שבעת המינים', קיים ספק לגבי הברכה האחרונה של מים אלו, אם היא 'על העץ', או 'בורא נפשות', ויש לנהוג כפי האמור לעיל לענין מקרה של ספק כזה

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם מותר לשתות כוסית משקה חריף בלגימה אחת?

אין זו דרך גאוה.

וכוס של משקה שאינו חזק כיון, ניתן לשתותה בלגימה אחת אף כשיש בה רביעית; וכן להיזק - משקה חריף מאוד, אין לשתות ממנו בלגימה אחת אף פחות מרביעית. ויש שכתבו, שבשבת מותר לשתות כל משקה בלגימה אחת, משום שאין זה דרך זלילה, אלא דרך חביבות עונג שבת.

[שו"ע קע, ח, משנ"ב כא-כב, ושעה"צ כ; בו"מ דרשו, 21 ו-23]

השותה מלוא הכוס יין, בכוס שיש בה 'רביעית' (150-86 מ"ל, לשיטות השונות) ויותר - ישתה בשתי לגימות, כיון ששתייה בלגימה אחת היא דרך זלילה, ושתייה בשלוש לגימות ויותר היא דרך גאוה.

ואם הכוס מכילה פחות מרביעית, רשאי לשתותה בלגימה אחת; וכן אם היא גדולה מאוד, רשאי לשתותה בשלוש לגימות ויותר. וכן השותה בשלוש לגימות ויותר מחמת חולשה או חולי,

"הנה ימים באים..."

כי אם לשמע את דברי ה'...

קו השיעורים של 'דרשו' ***4992** ☎
077-2222666

הדף היומי בהלכה

-  רבי אריה זילברשטיין שליט"א
עברית - עיטור הקמץ-תשרוב
תלמוד בבלי
-  רבי אפרים סנל שליט"א
עברית-אדיש
תלמוד בבלי
-  רבי מרדכי שלמה פרוינד שליט"א
אדיש
תלמוד בבלי

הדף היומי בתלמוד ירושלמי

-  הרב אליהו אונטשטין שליט"א
עברית
תלמוד בבלי
-  הרב שמואל בקר שליט"א
עברית
תלמוד בבלי
-  הרב אברהם בינעט שליט"א
אדיש
תלמוד בבלי

הדף היומי תלמוד בבלי

-  הרב אפרים סנל שליט"א
עברית - אדיש
תלמוד בבלי
-  הרב אליהו אונטשטין שליט"א
עברית - עיטור הקמץ
תלמוד בבלי
-  הרב אפרים סנל שליט"א
עברית - עיטור הקמץ
תלמוד בבלי
-  הרב אברהם בינעט שליט"א
עברית-תלמוד בבלי
תלמוד בבלי

עמוד היומי תלמוד בבלי

-  הרב אפרים סנל שליט"א
עברית
תלמוד בבלי
-  הרב אברהם בינעט שליט"א
אדיש
תלמוד בבלי
-  הרב אפרים סנל שליט"א
עברית
תלמוד בבלי
-  הרב אפרים סנל שליט"א
עברית
תלמוד בבלי
-  הרב אפרים סנל שליט"א
עברית
תלמוד בבלי
-  הרב אפרים סנל שליט"א
עברית
תלמוד בבלי

www.Dirshu.co.il